

Minister Finansów

Warszawa, 14 sierpnia 2024 roku

Sprawa: Interpelacja nr 4010 posta Pana Michała Pyrzyka w sprawie subwencji ekologicznej dla gmin
Znak sprawy: ST1.054.11.2024
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Szymon Hołownia Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 4010 posta Pana Michała Pyrzyka w sprawie subwencji ekologicznej dla gmin proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Minister Finansów przygotował projekt ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego¹, który ma na celu wprowadzenie do porządku prawnego regulacji zapewniających stabilny system finansowania jednostek samorządu terytorialnego oraz zwiększenie dochodów JST w sposób systemowy.

Główne cele proponowanych zmian to:

- Cel 1 - Wzmocnienie i ustabilizowanie finansów JST poprzez zwiększenie dochodów własnych, od których zależą możliwości realizacji zadań i rozwoju samorządów. Zgodnie z rozwiązaniami proponowanymi w projekcie samorządy będą finansowane głównie dochodami podatkowymi, zaś subwencje z budżetu państwa będą mieć charakter jedynie uzupełniający.
- Cel 2 – Oparcie zasilenia finansowego JST na dochodach własnych wynikających z lokalnej bazy podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych, przy czym - co istotne - dochody JST z tytułu udziału w PIT i CIT zostaną ustabilizowane i co do zasady uwolnione od wpływu zmian podatkowych.

¹ Projekt tej ustawy wraz z uzasadnieniem, OSR i szczegółowymi wyliczeniami dla każdej jednostki samorządu terytorialnego został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny – <https://legislacja.gov.pl>. 15 lipca br. projekt ten został skierowany do uzgodnień zewnętrznych. Obecnie trwają prace - wspólnie ze stroną samorządową - nad ww. projektem ustawy w ramach Zespołu ds. Finansów Publicznych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego

- Cel 3 – Obiektywne i algorytmiczne naliczanie środków finansowych dla każdej JST. Konieczne jest przywrócenie systemowi dochodów JST przejrzystości, apolityczności i adekwatności kryteriów podziału środków. Proponowany w projekcie system dochodów JST oparty będzie na obiektywnych parametrach (mierzalnych za pomocą danych statystycznych i niepodatnych na manipulacje).
- Cel 4 – Zapewnienie lepszej alokacji środków publicznych. Proponowany w projekcie system dochodów JST będzie uwzględniał specyfikę poszczególnych kategorii JST, obejmując przy tym nie tylko kwestię zróżnicowań dochodowych ale również - pomijaną w obecnym systemie - kwestię potrzeb wydatkowych JST wynikających z realizowanych zadań.
- Cel 5 - Uelastycznienie systemu oraz ograniczenie nadmiernie rozbudowanego przepływu środków pomiędzy budżetem państwa a JST. W obecnym systemie dochodów JST, zamożne samorzady dokonują wpłat do budżetu państwa (tzw. janosikowe), a jednocześnie są beneficjentami tych środków. Proponowane w projekcie rozwiązania zmierzają do ograniczenia przepływów środków pomiędzy samorządami a budżetem państwa, tak by samorzady nie dokonywały wpłat do budżetu państwa.
- Cel 6 - Zwiększenie wpływu Strony Samorządowej na podział środków dla JST. Projekt przewiduje wprowadzenie do systemu dochodów JST rozwiązań stwarzających możliwość podziału - przy udziale strony samorządowej - środków finansowych w zależności od zmieniających się z roku na rok warunków realizacji zadań w jednostkach samorządu terytorialnego.

Założeniem przygotowanych zmian jest, aby dochody samorządów zwiększały się w sposób przewidywalny, a nie opierały się na doraźnym wsparciu finansowym. Każdy samorząd będzie miał zagwarantowane wyższe dochody niż obecnie. Należy zauważyć, że łączny skutek finansowy wynikający z projektu ustawy jest dla JST pozytywny i oznacza zwiększenie ich dochodów o 16 mld zł w roku 2025 w stosunku do obowiązującego systemu.

Projektowana ustawa wprowadza, zamiast obecnych części subwencji ogólnej, pojęcie potrzeb finansowych JST, które to potrzeby będą podlegać finansowaniu zwiększonymi dochodami z tytułu udziału w podatkach PIT i CIT, a - w przypadku, gdy będą one niewystarczające - subwencją ogólną z budżetu państwa. Potrzeby finansowe będą elementem kalkulacyjnym do ustalenia subwencji ogólnej z budżetu państwa. W projektowanej ustawie proponuje się następujące potrzeby finansowe: wyrównawcze, oświatowe, rozwojowe, ekologiczne, uzupełniające.

Wychodząc naprzeciw postulatam JST, wprowadzono nową, dodatkową formę wsparcia w postaci potrzeb ekologicznych. Potrzeby ekologiczne ustalane byłyby dla wszystkich JST, na terenie których znajdują się obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione, przez które należy rozumieć parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, strefy ochrony krajobrazu ustanawiane w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu, a także obszary Natura 2000.

Proponuje się, aby wielkość potrzeb ekologicznych zależała od powierzchni poszczególnych form ochrony przyrody oraz stawki przyjętej dla danej formy ochrony. W przypadku gdy jeden obszar jest objęty różnymi formami ochrony przyrody, do wyliczeń potrzeb ekologicznych przyjmowany będzie obszar o najwyższej wadze. Potrzeby te dla danego samorządu terytorialnego obliczane będą jako suma iloczynów powierzchni danego obszaru chronionego i stawki za 1 ha powierzchni obszaru chronionego, przy czym proponuje się nadanie

poszczególnym formom ochrony przyrody różnych wag, w zależności od wartości przyrodniczej oraz stopnia ograniczeń działalności gospodarczej danego obszaru.

Przyjęto, że obszary prawnie chronione wprowadzające największe ograniczenia będą mieć wyższą wagę niż obszary z mniejszymi ograniczeniami.

Stawka bazowa za 1 ha powierzchni obszaru chronionego na 2025 r. zostanie określona ustawowo. W kolejnych latach stawka bazowa za 1 ha powierzchni obszaru prawnie chronionego podlegać będzie waloryzacji o wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych.

W projekcie ustawy przyjęto założenie, że stawka bazowa za 1 ha powierzchni obszaru prawnie chronionego, będzie zróżnicowana dla różnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego i w roku 2025 wyniesie: 310 zł dla gmin oraz miast na prawach powiatu, 70 dla powiatów i 35 zł dla województw.

Zaproponowane w projekcie ustawy wsparcie ograniczy bariery w tworzeniu i rozwoju obszarów chronionych w Polsce i wpłynie pozytywnie na zmianę podejścia mieszkańców i samych JST do nowych obszarów chronionych, co będzie sprzyjało zrównoważonemu rozwojowi kraju.

Należy jednocześnie podkreślić, że potrzeby ekologiczne ustalone dla danej JST nie zostały w projektowanej ustawie włączone do kwoty dochodów podatkowych jednostek samorządu terytorialnego, od których zależą potrzeby wyrównawcze samorządów. Tym samym, takie rozwiązanie jest korzystne dla samorządów, na obszarze których występują formy ochrony przyrody, gdyż nie tylko, że nie obniża poziomu ustalonych potrzeb wyrównawczych, ale w konsekwencji skutkuje zwiększeniem dochodów JST.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Hanna Majszczyk
podsekretarz stanu